

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی‌های اقتصادی

تراز حساب جاری جهان و کووید-۱۹

براساس گزارش اخیر صندوق بین‌المللی پول، در سال ۲۰۱۹، تراز حساب جاری جهان (مجموع مطلق کلیه مازادها و کسری‌ها) به میزان ۰,۲ واحد درصد تولید ناخالص داخلی جهان کاهش یافته و به ۲,۹ درصد تولید ناخالص داخلی جهان رسیده است. برای سال ۲۰۲۰ نیز کاهش ناچیزی در مازاد و کسری تراز حساب جاری (۰,۳ درصد از تولید ناخالص داخلی) پیش‌بینی شده، اگرچه برآوردها با نااطمینانی‌های بالایی همراه است. بحران کووید-۱۹ پیامدهای متفاوتی بر تراز حساب جاری در کشورهای گوناگون داشته است. آمارها نشان می‌دهد که ۴۰ درصد از مازاد و کسری تراز حساب جاری کل در سال ۲۰۱۹ بیش از حد انتظار بوده است. ترازهای حساب جاری بیش از اندازه عمدتاً در منطقه یورو (به‌خصوص آلمان و هلند) مشاهده شده و ترازهای حساب جاری کمتر از حد انتظار عمدتاً مربوط به کانادا، انگلستان و ایالات متحده آمریکا بوده است.

در این مطلب، خلاصه‌ای از نکات مهم گزارش صندوق بین‌المللی پول مورد بررسی قرار می‌گیرد.

تهیه شده توسط فروغ کریمی امیرکاسر

شهریور ۱۳۹۹

معاونت بررسی های اقتصادی

مازاد و کسری تراز حساب جاری جهان، در سال ۲۰۱۹، کاهش نسبتاً کمی را تجربه کرده و چشم‌انداز آن برای سال ۲۰۲۰ بسیار مبهم است. پاندمی کووید-۱۹ کاهش قابل توجهی را در تجارت جهانی موجب شده و در ادامه، افت قیمت کالاها و شرایط دشوارتر تامین اعتبار خارجی را به همراه داشته است. پیامدها برای تراز حساب جاری و نرخ ارز در میان کشورهای گوناگون متفاوت بوده است. در سال ۲۰۱۹، تراز حساب جاری جهانی (مجموع مطلق کلیه مازادها و کسری‌ها) با کاهش ۰,۲ واحد درصدی، به ۲,۹ درصد تولید ناخالص داخلی جهان رسیده است. شرایط کلی در سال ۲۰۱۹ حاکی از آسیب‌پذیری‌های مداوم و چالش‌های سیاستی در آستانه رخ دادن این پاندمی است. گزارش صندوق بین‌المللی پول، نشان می‌دهد که ۴۰ درصد از مازاد و کسری تراز حساب جاری کل در سال ۲۰۱۹ بیش از حد انتظار بوده است. ترازهای حساب جاری بیش از اندازه عمدتاً در منطقه یورو (بخصوص آلمان و هلند) مشاهده شده و ترازهای حساب جاری کمتر از سطح اطمینان مورد انتظار عمدتاً مربوط به کانادا، انگلستان و ایالات متحده آمریکا بوده است. به دلیل جبران خلا سیاستی و رفع اختلالات ساختاری در چین، موقعیت خارجی این کشور همچنان در سطح سال ۲۰۱۸ باقی مانده که در راستای ساختار و سیاست‌های مطلوب این کشور بوده است. تغییرات ارزی، به استثنای بازارهای نوظهور و اقتصادهای در حال توسعه که با آسیب‌پذیری‌های پیشین درگیر بودند، عموماً ناچیز بوده است. پرداختن به تحریفات اساسی ساختاری چالش‌برانگیز بوده که منجر به تداوم در عدم تعادل جهانی شده است. بعلاوه ارزش سهام و بدهی‌های خارجی به اوج تاریخی خود رسیده که ریسک را برای هر دو گروه کشورهای بدهکار و بستانکار به همراه داشته است.

در سطح جهانی، براساس آخرین پیش‌بینی‌های صندوق بین‌المللی پول، در سال ۲۰۲۰ کاهش ناچیزی در مازاد و کسری تراز حساب جاری (۰,۳ درصد از تولید ناخالص داخلی) پیش‌بینی شده، اگرچه با نااطمینانی‌های بالایی همراه است. اثر خالص پیش‌بینی شده، بازتابی از توسعه مالی بزرگ با جبران افزایش‌های مورد انتظار در پس‌انداز بخش خصوصی و سرمایه‌گذاری کمتر است. همچنان برای اقتصادهای وابسته به بخش‌های به شدت آسیب‌دیده مانند نفت و گردشگری یا متکی به وجوه ارسالی از خارج، اثر این بحران شدیدتر است؛ بطوریکه انتظار می‌رود اثرات منفی آن بر تراز حساب جاری از ۲ درصد تولید ناخالص داخلی بیشتر شود. تضعیف تحرکات بازار مالی در اوایل بحران، موجب معکوس شدن ناگهانی جریان سرمایه و کاهش ارزش پول در تعدادی از بازارهای نوظهور و اقتصادهای در حال توسعه شده است.

تحلیل‌ها نشان می‌دهد که تضعیف بیشتر ریسک‌پذیری می‌تواند -برای اقتصادهای با آسیب‌پذیری‌های پیشین، مانند کسری بالای تراز حساب جاری، سهم بالای بدهی ارزهای خارجی و ذخایر بین‌المللی محدود- ریسک بروز بحران خارجی را بیشتر کند. موج دوم بحران کووید-۱۹، با تضعیف دوباره شرایط مالی جهان، می‌تواند شرایط بازارهای نوظهور و اقتصادهای در حال توسعه برای مدیریت کسری تراز حساب جاری را سخت‌تر کند، تراز حساب جاری صادرکنندگان کالا را بیشتر کاهش دهد و کاهش تجارت جهانی را عمیق‌تر کند.

طی کوتاه‌مدت، اقدامات سیاستی باید ادامه یابد تا بر ترویج احیای اقتصادی تمرکز کند. برای تعدیل شوک‌های خارجی، مانند کاهش قیمت کالاها یا گردشگری، کشورهای با سیستم نرخ ارز شناور باید تاجایی که ممکن است نرخ ارز را تعدیل کنند.

¹ remittances

معاونت بررسی های اقتصادی

برای اقتصادهایی که فشارهای تراز پرداخت شدیدی را تحمل می‌کنند و دسترسی به تامین مالی خارجی ندارند، تامین مالی رسمی (دولتی) می‌تواند تضمین کند که مخارج مراقبت‌های بهداشتی به خطر نمی‌افتد. باید از ایجاد موانع تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای در تجارت، به ویژه در مورد تجهیزات و تدارکات پزشکی جلوگیری شود و محدودیت‌های جدید اخیر اعمال شده در تجارت باید به شرایط پیشین خود بازگردند.

طی میان‌مدت، ممکن است اختلالات اقتصادی و سیاسی که پیش از بحران وجود داشتند، تداوم یا تشدید یابند که حاکی از نیاز جدی به اصلاحات است. زمانی که کسری اضافی تراز حساب جاری در سال ۲۰۱۹ تا حدودی بازتابی از کسری مالی بیش از حد باشد و عدم تعادل‌ها بعد از بحران هم ادامه می‌یابد، اعمال سیاست ادغام مالی که توأم با کاهش کسری بودجه و کاهش بدهی را هدف‌گیری کند، در میان‌مدت می‌تواند پایداری بدهی‌ها، کاهش شکاف تراز حساب جاری و افزایش ذخایر بین‌الملل را در پی داشته باشد. کشورهایی که دارای چالش‌های رقابت صادراتی هستند نیز از اصلاحات افزایش بهره‌وری منتفع خواهند شد. در اقتصادهایی که پیش از بحران کووید-۱۹ با مازاد تراز حساب جاری همراه بودند و پس از بحران نیز این شرایط برای آنها ادامه یافته، در اولویت قرار دادن اصلاحاتی که سرمایه‌گذاری را تشویق کرده و مانع از پس‌انداز بیش از حد بخش خصوصی، می‌شود، ضروری است. در اقتصادهایی که فضای مالی دارند، انتخاب سیاست مالی مبتنی بر رشد با سرمایه‌گذاری بیشتر بخش عمومی، اقتصاد را مقاوم‌تر و مازاد تراز حساب جاری را کوچک‌تر خواهد کرد. در برخی موارد، ممکن است با استفاده از توسعه شبکه تامین اجتماعی، انجام اصلاحات برای پرهیز از پس‌انداز احتیاطی، ضروری باشد.

تراز حساب جاری در جهان

مازاد و کسری تراز حساب جاری جهان در سال‌های پیش از بحران کووید-۱۹ کم شد. در سال ۲۰۱۹، تراز حساب جاری جهان (مجموع مطلق کلیه مازادها و کسری‌ها) ۰,۲ واحد درصد تولید ناخالص داخلی جهان کاهش یافته و به ۲,۹ درصد تولید ناخالص داخلی جهان رسیده است. در این سال، اقتصادهای صادرکننده نفت شاهد کاهش مازاد تراز حساب جاری بوده‌اند که بازتابی از کاهش قیمت نفت بوده است. مازاد تراز حساب جاری در منطقه یورو با کاهش ۰,۴ واحد درصد تولید ناخالص داخلی، به ۲,۷ درصد از تولید ناخالص داخلی رسیده است.

در سال ۲۰۱۹، مازاد تراز حساب جاری چین ۰,۸ واحد درصد افزایش یافته و به یک درصد تولید ناخالص داخلی رسیده که می‌توان گفت ناشی از رکود اقتصادی، کاهش قیمت کالاها، واکنش واردات به افزایش تعرفه‌ها است. طبق پیش‌بینی‌های صندوق بین‌المللی پول، انتظار می‌رود در سال ۲۰۲۰ مازاد تراز حساب جاری چین به ۱,۳ درصد از تولید ناخالص داخلی برسد (جدول ۱).

در سال ۲۰۱۹، تراز حساب جاری در برخی کشورهای نوظهور و در حال توسعه (آرژانتین، آفریقای جنوبی و ترکیه) نیز افزایش پیدا کرده که در نتیجه شرایط مالی سخت‌تر، تقاضای داخلی ضعیف‌تر یا کاهش ارزش پول ملی، رخ داده است.

جدول ۱- تراز حساب جاری کشورهای منتخب از سال ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۰

کشور	میلیارد دلار			درصد از تولید ناخالص داخلی				
	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹	پیش بینی ۲۰۲۰	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹	پیش بینی ۲۰۲۰
اقتصادهای پیشرفته								
استرالیا	-۳۵	-۲۹	۸	۱۵	-۲۶	-۲	۰.۶	۱.۲
بلژیک	۶	-۸	-۷	-۳	۱.۲	-۱.۴	-۱.۲	-۰.۶
کانادا	-۴۶	-۴۳	-۳۵	-۵۷	-۲.۸	-۲.۵	-۲	-۳.۷
فرانسه	-۲۰	-۱۶	-۱۸	-۱۲	-۰.۸	-۰.۶	-۰.۷	-۰.۵
آلمان	۲۸۷	۲۹۲	۲۷۵	۱۹۹	۷.۸	۷.۴	۷.۱	۵.۶
هنگ کنگ	۱۶	۱۴	۲۳	۲۱	۴.۶	۳.۷	۶.۲	۵.۹
ایتالیا	۵۰	۵۲	۵۹	۶۱	۲.۶	۲.۵	۳	۳.۶
ژاپن	۲۰۳	۱۷۷	۱۸۴	۱۵۷	۴.۲	۳.۶	۳.۶	۳.۲
کره جنوبی	۷۵	۷۷	۶۰	۵۱	۴.۶	۴.۵	۳.۶	۳.۴
هلند	۹۰	۹۹	۹۳	۶۶	۱۰.۸	۱۰.۹	۱۰.۲	۸
سنگاپور	۵۶	۶۴	۶۳	۴۴	۱۶.۳	۱۷.۲	۱۷	۱۳
اسپانیا	۳۵	۲۸	۲۸	۲۲	۲.۷	۱.۹	۲	۱.۸
سوئد	۱۷	۱۴	۲۲	۱۴	۳.۱	۲.۵	۴.۲	۲.۸
سوئیس	۴۴	۵۸	۸۱	۵۷	۹.۸	۹.۸	۱۱.۵	۸.۵
انگلستان	-۹۳	-۱۱۱	-۱۰۷	-۸۸	-۳.۵	-۳.۹	-۳.۸	-۳.۵
ایالات متحده آمریکا	-۴۴۰	-۴۹۱	-۴۹۸	-۴۰۲	-۲.۳	-۲.۴	-۲.۳	-۲
بازارهای نوظهور و اقتصادهای در حال توسعه								
آرژانتین	-۳۱	-۲۷	-۳	...	-۴.۸	-۵.۲	-۰.۸	...
برزیل	-۱۵	-۴۲	-۴۹	-۲۲	-۰.۷	-۲.۲	-۲.۷	-۱.۷
چین	۱۹۵	۲۵	۱۴۱	۱۹۵	۱.۶	۰.۲	۱	۱.۳
هند	-۴۹	-۵۷	-۲۷	-۹	-۱.۸	-۲.۱	-۰.۹	-۰.۳
اندونزی	-۱۶	-۳۱	-۳۰	-۱۸	-۱.۶	-۲.۹	-۲.۷	-۱.۶
مالزی	۹	۸	۱۲	۲	۲.۸	۲.۲	۳.۴	۰.۵
مکزیک	-۲۰	-۲۵	-۴	-۲	-۱.۸	-۲.۱	-۰.۳	-۰.۲
لهستان	۰	-۶	۳	۹	۰	-۱	۰.۵	۱.۵
روسیه	۳۲	۱۱۴	۶۵	-۲	۲.۱	۶.۸	۳.۸	-۰.۱
عربستان سعودی	۱۰	۷۲	۴۷	-۳۲	۱.۵	۹.۲	۵.۹	-۴.۹
آفریقای جنوبی	-۹	-۱۳	-۱۱	-۵	-۲.۵	-۳.۵	-۳	-۱.۸
نایلد	۴۴	۲۸	۳۸	۲۵	۹.۶	۵.۶	۷	۴.۹
ترکیه	-۴۱	-۲۱	۹	۰.۱	-۴.۸	-۲.۷	۱.۲	۰
ایران*	۱۶.۵	۹.۴	-۰.۳	-۱۸.۲	۳.۸	۲.۱	-۰.۱	-۴.۱

منبع: صندوق بین المللی پول

*آمارهای مربوط به ایران، براساس پیش بینی های گزارش چشم انداز اقتصادی آوریل ۲۰۲۰ بوده است.

معاونت بررسی های اقتصادی

در سال ۲۰۱۹، کسری تراز حساب جاری ایالات متحده آمریکا حدود ۰,۱ واحد درصد کاهش یافته و به ۲,۳ درصد از تولید ناخالص داخلی رسیده است و مازاد تراز حساب جاری ژاپن نیز در این سال، در سطح ۳,۶ درصد تولید ناخالص داخلی باقی مانده است. در سال ۲۰۲۰ نیز انتظار می‌رود کسری تراز حساب جاری آمریکا به ۲ درصد از تولید ناخالص داخلی و مازاد تراز حساب جاری ژاپن به ۳,۲ درصد کاهش یابد. تراز حساب جاری ترکیه از کسری ۲,۷ درصدی از تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۱۸ به مازاد ۱,۲ درصد در سال ۲۰۱۹ رسیده و انتظار می‌رود این تراز در سال ۲۰۲۰ معادل صفر شود (جدول ۱).

طبق برآوردهای صندوق بین‌المللی پول، تراز حساب جاری ایران در سال ۲۰۱۹ برای اولین بار با کسری همراه شده است. در سال ۲۰۱۸، تراز حساب جاری ایران با مازاد ۹,۴ میلیارد دلاری (۲,۱ درصد از تولید ناخالص داخلی) همراه بوده که در سال ۲۰۱۹، با کسری حدود ۳۰۰ میلیون دلاری (۰,۱ درصد از تولید ناخالص داخلی) مواجه شده است. طبق پیش‌بینی‌ها، انتظار می‌رود در سال ۲۰۲۰، کسری تراز حساب جاری ایران به ۴,۱ درصد تولید ناخالص داخلی تشدید یابد.

افت شدید تجارت

حجم تجارت کالایی جهان در پنج ماه نخست سال ۲۰۲۰ حدود ۲۰ درصد کمتر از سال ۲۰۱۹ بوده است - که نسبت به ۵ ماه نخست بحران مالی جهان در سال ۲۰۰۸-۰۹، کاهش شدید ناگهانی را تجربه کرده است. رشد تجارت اخیر در چین یک استثنا است که نشان از پایان زود هنگام اعمال اقدامات قرنطینه‌ای در این کشور دارد. براساس گزارش چشم‌انداز اقتصاد جهان صندوق بین‌المللی پول (WEO) انتظار می‌رود در سال ۲۰۲۰، حجم تجارت کالاها و خدمات جهان با کاهش حدود ۱۲ درصدی همراه باشد. به نظر می‌رسد که کاهش تولید، عامل اصلی رکود تجاری است. با توجه به ارتباط تاریخی بین تجارت و اجزای تولید ناخالص داخلی، کاهش تجارت کالا و خدمات جهان با توجه به پیش‌بینی فعلی اجزای تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۲۰، مورد انتظار است. انتظار می‌رود بخشی از تاثیر کاهش فعالیت‌های اقتصادی بر تجارت، مربوط به حوزه تبادلات از طریق زنجیره‌های ارزش جهانی باشد.

در مقابل، در سال‌های پس از بروز بحران مالی جهان در سال ۲۰۰۸-۰۹، تجارت کالا و خدمات ضعیف‌تر از آن بوده که تنها ناشی از کاهش فعالیت اقتصادی باشد و نقش عوامل دیگری مانند حمایت از تولید ملی را نباید نادیده گرفت. برای تجارت خدمات، رکود انتظاری در سال ۲۰۲۰ شدیدتر از رقمی است که ناشی از کاهش احتمالی تقاضای کل باشد؛ این امر نشان می‌دهد عوامل دیگری از جمله اعمال محدودیت‌های سفر نیز نقش مهمی در این زمینه داشته‌اند. به طور کلی، انتظار می‌رود تضعیف فعلی و آتی تجارت در درجه اول منعکس‌کننده اثر کووید-۱۹ و اقدامات کاهشی آن و در عین حال ناشی از اثر اختلالات ایجاد شده در بخش تولید و افت تقاضای ناشی از دست دادن شغل و درآمد باشد.

تغییرات نرخ ارز

نرخ ارز مورد استفاده در تبادلات تجاری با سخت‌تر شدن شرایط مالی جهان در اواخر ماه مارس ۲۰۲۰، با نوسانات شدیدی همراه شده و پس از آن در برخی اقتصادها، بهبود یافت. با تضعیف تمایلات سرمایه‌گذاران، ذخایر ارزی جهان افزایش یافته

معاونت بررسی های اقتصادی

که نشانی از ایفای نقش پناهگاه امن این ذخایر در زمان بروز استرس های مالی است؛ همانطور که در زمان بحران مالی جهان نیز این اتفاق رخ داد. با تضعیف تمایلات سرمایه گذاران و عملکرد تغییرات نرخ ارز به عنوان جذب کننده شوک های اقتصادی، همچنین تغییرات اساسی اقتصادها، ارزش واحد پول در بازارهای نوظهور و اقتصادهای در حال توسعه با افت شدیدی همراه شده است. از اواخر ماه مارس ۲۰۲۰، تغییرات نرخ ارز تا حدودی کاهش یافته است.

ارزش واحد پول ملی کشورهای صادرکننده کالا با نظام ارزی انعطاف پذیر، افت شدیدی را تجربه کرده که به دلیل کاهش قیمت نفت بوده است. بازارهای نوظهور و اقتصادهای در حال توسعه ای که با ساختار اقتصادی و مالی قوی تری وارد این بحران شدند، عموماً کاهش کمتر ارزش پول و بازگشت قوی تری را در ارزش پول ملی خود تجربه کردند.

در برخی موارد، مانند کشورهای مصر و ترکیه، کاهش قابل توجه ذخایر ارزی منجر به فشارهای کاهش ارزش پول ملی شد. در مقابل، هنگامی که تمایلات سرمایه گذاران جهانی تضعیف شد، با کاهش شدید ارزش پول ملی در کشورهای کلمبیا، اندونزی، مکزیک، آفریقای جنوبی و روسیه از طریق اعمال محدودیت در تغییر ذخایر ارزی و یا منوط کردن جابجایی ارزهای خارجی به کسب مجوز، مقابله شد.

اثر کووید-۱۹ بر تراز تجارت کالایی

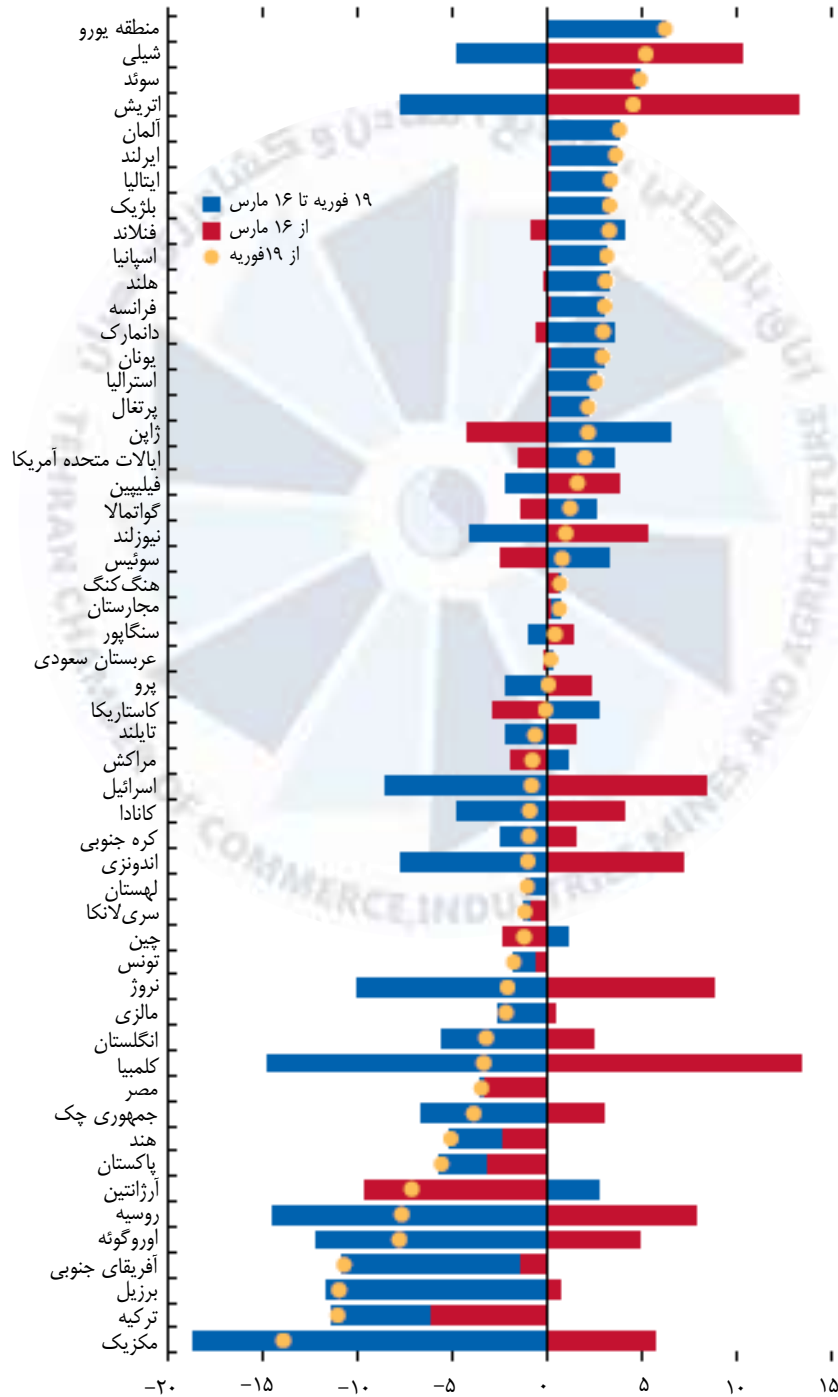
قیمت نفت خام طی ماه های اخیر با نوساناتی همراه بوده و انتظار می رود در سال ۲۰۲۰ حدود ۴۱ درصد کمتر از سال ۲۰۱۹ باشد. همچنین پیش بینی می شود قیمت فلزات، مواد غذایی و مواد خام کاهش یابد اما کاهش بهای آن ها به طور چشمگیری کمتر از افت قیمت نفت باشد. افت حجم واردات نفت خام در کشورهای متاثر از همه گیری کووید-۱۹ نیز قابل توجه بوده است؛ بطوریکه انتظار می رود تقاضای جهانی نفت در سال ۲۰۲۰ حدود ۸ درصد کمتر از سطح آن در سال ۲۰۱۹ باشد. برآورد اثر مستقیم این پاندمی بر ترازهای تجارت نفت به طور گسترده ای بین اقتصادهای گوناگون، متفاوت است - از منفی ۷ درصد تا ۳ درصد تولید ناخالص داخلی - که حاکی از تفاوت در میزان وابستگی اقتصادها به واردات و صادرات دارد.

طبق برآوردها، افت تراز تجاری عمدتاً در اقتصادهایی از جمله نروژ، روسیه و عربستان سعودی رخ داده که خالص صادرات نفت قابل توجهی دارند و انتظار می رود افت مزبور از ۳ درصد تولید ناخالص داخلی آن ها بیشتر شود. اثرات مثبت بر تراز تجاری در بین واردکنندگان نفتی به طور یکنواخت تری پخش شده است؛ اگرچه انتظار می رود برای ترکیه و تایلند به بیش از ۲ درصد تولید ناخالص داخلی برسد.

نمودار ۱- تغییرات ارزش واحد پول کشورها: نرخ ارز مؤثر اسمی (درصد تغییر)

طی اواسط فوریه تا اواسط مارس ۲۰۲۰، با افزایش نواسانات مالی جهان، ارزش پول ملی اقتصادهای پیشرفته به طور عمومی با افزایش ارزش و واحد پول بازارهای نوظهور و اقتصادهای در حال توسعه با کاهش ارزش همراه شد. با بهبود شرایط مالی جهان از اواخر ماه مارس، از تغییرات نرخ ارز در برخی موارد کاسته شده است.

منبع: صندوق بین‌المللی پول

اثر کووید-۱۹ بر تراز تجارت کالایی

گردشگری بین‌المللی یکی از آسیب‌دیده‌ترین بخش‌ها طی بحران کووید-۱۹ است که به علت اعمال محدودیت‌های سفر و گردشگری بوده است. البته در این زمینه، اقداماتی در رابطه با برداشتن محدودیت‌ها در حال انجام است. طی چهار ماه نخست ۲۰۲۰، ورود گردشگران بین‌المللی در حدود ۵۰ درصد کمتر از سطح آن طی دوره مشابه سال ۲۰۱۹ بوده است. برای شاخص‌های مرتبط دیگر از جمله ورود پروازهای بین‌المللی و تعداد رزروهای هتل، این کاهش، بیشتر است. اثر مستقیم پیش‌بینی شده بر تراز تجارت گردشگری در سال ۲۰۲۰ به طور قابل توجهی به سرعت بهبود صنعت گردشگری بستگی خواهد داشت که بسیار نامشخص است.

طی مطالعه جدید انجام شده توسط سازمان گردشگری جهانی سازمان ملل متحد، سناریویی در رابطه با لغو تدریجی محدودیت‌های سفر پس از سپتامبر ۲۰۲۰، پیش‌بینی شده است. در صورت بروز این سناریو، درآمد بخش گردشگری در سال ۲۰۲۰ حدود ۷۳ درصد کمتر از سطح سال ۲۰۱۹ خواهد بود که اثر مستقیم آن بر تراز تجاری گردشگری از منفی ۶ درصد تولید ناخالص داخلی تا ۲ درصد تولید ناخالص داخلی می‌تواند متغیر باشد.

پیش‌بینی می‌شود زیان تحمیل شده بر صنعت گردشگری در سال ۲۰۲۰ به علت همه‌گیری کووید-۱۹ به بیش از ۲ درصد تولید ناخالص داخلی برسد که تمرکز آن در بین صادرکنندگان بزرگ گردشگری مانند کشورهای کاستاریکا، مصر، یونان، مراکش، نیوزلند، پرتغال، اسپانیا، سری‌لانکا، تایلند و ترکیه خواهد بود. انتظار می‌رود به دلیل افت خروج گردشگر، تمرکز افزایش تراز تجارت گردشگری به واردکنندگان خالص خدمات گردشگری، محدود شود و ممکن است با وجود سطح نااطمینانی بالا، تاثیر آن بر گردشگری تا سال ۲۰۲۱ و پس از آن هم ادامه یابد. ۴۰ درصد از پاسخ‌دهندگان به نظرسنجی انجام شده توسط سازمان گردشگری جهانی ملل متحد، انتظار دارند که تقاضای گردشگری بین‌المللی در سال ۲۰۲۱ شروع به احیا کند؛ این در حالی است که متخصصان گردشگری در قاره آمریکا نسبت به این پیش‌بینی، کمی بدبین‌تر هستند.

اولویت‌های سیاستی

فراهم کردن امداد و ترویج بهبود اقتصادی

در کوتاه مدت، سیاست‌ها باید بر اقدامات فوری تامین سلامت و رفع موانع مربوط به اقدامات مهار عفونت برای خانوارها و بنگاه‌ها متمرکز باشد. از ۱۲ ژوئن ۲۰۲۰، دولت‌ها با فوریت دستورالعمل‌هایی را برای محافظت از مردم طی دوران پاندمی ارائه کردند. تا ۱۲ ژوئن ۲۰۲۰، کل حمایت مالی جهان در این زمینه حدود ۱۰٫۷ هزار میلیارد دلار یا حدود ۱۳ درصد تولید ناخالص داخلی جهان بوده است. این حمایت‌ها عموماً شامل اعمال سیاست‌های موقت و هدفمند از جمله پرداخت کمک‌های نقدی، یارانه دستمزد، کاهش مالیاتی و تمدید یا به تعویق انداختن بازپرداخت بدهی‌ها بوده تا از این طریق به کسب و کارها و خانوارها کمک کنند. بانک‌های مرکزی نیز اقدامات قابل توجهی را در قالب تامین نقدینگی، از جمله از طریق برنامه‌های خرید دارایی و اوراق قرضه، بخصوص در اقتصادهای پیشرفته، انجام داده‌اند. بنظر می‌رسد انجام این اقدامات سیاستی قوی باعث بهبود شرایط مالی جهان شده است.

معاونت بررسی های اقتصادی

سیاست پولی نیز در بازارهای نوظهور و اقتصادهای در حال توسعه نقش حمایتی را داشته است؛ اگرچه به طور کلی، تامین نقدینگی به علت فشارهای کاهش ارزش پول ملی، محدودتر شده است. پس از کاهش بحران سلامت و گشایش تدریجی اقتصادها، کشورهای با فضای مالی مناسب، باید اقدام به طراحی یک بسته سیاستی برای تقویت سرمایه‌گذاری در حوزه زیرساخت‌ها و همچنین تحریک افزایش مصرف خانوارها کنند. از آنجا که تاثیر اقتصادی بحران کووید-۱۹ در برخی بخش‌ها بخصوص، سفر و گردشگری، حاد بوده است، به اقدامات مالی و مالیاتی برای کمک به خانوارها و کسب و کارهای آسیب دیده نیاز است. به طور مشابه، برای حمایت از کشورهایی که در معرض کاهش جریان پرداخت‌های انتقالی هستند و برخی شهروندان آنها در کشورهای خارجی زندگی می‌کنند، اقداماتی از جمله تسهیل دسترسی مهاجران و خانواده‌های آنان به خدمات اجتماعی، ارائه مشوق‌ها (مانند یارانه‌ها) برای ارائه‌دهندگان خدمات حواله به منظور کاهش هزینه پرداخت و گسترش برنامه‌های انتقال وجه برای حمایت از مهاجران بین‌المللی، به ویژه افرادی که شغل خود را از دست داده‌اند، ضروری است.

مدیریت گردش سرمایه و فشارهای ارزی

برای تعدیل شوک‌های خارجی، مانند افت قیمت کالاها یا خدمات گردشگری، کشورهای با نظام نرخ ارز منعطف باید اجازه دهند که تا حد امکان نرخ ارز تعدیل شود. برای اقتصادهای با ذخایر ارزی کافی، مداخلات در نرخ ارز می‌تواند برای تسکین شرایط نامنظم بازار و کاهش استرس مالی مناسب باشد، بخصوص در مواردی که عدم توازن‌های بزرگی در ترازنامه وجود دارد. تسهیلات اعتباری برای تامین ارز نیز می‌تواند نقشی در تسکین فشارهای تامین مالی خارجی داشته باشد. برای برخی واحدهای پول، مانند فرانک سوئیس، مداخلات نرخ ارز ممکن است برای تعدیل جزئی فشارهای افزایشی نرخ ارز استفاده شود که در غیر اینصورت می‌تواند اقتصاد را به سمت تورم منفی، به ویژه طی دوران تضعیف اقتصادی، سوق دهد. در شرایط بحرانی، کشورهایی که ذخایر ارزی محدودی دارند و با معکوس شدن جریان تامین مالی خارجی مواجه هستند، می‌توانند از اقدامات مدیریت جریان سرمایه خروجی مشروط بر اینکه ثبات اقتصاد کلان و اقدامات سیاستی ساختاری را مخدوش نکنند، استفاده کنند. در این موارد، اقدامات مربوط به مدیریت جریان سرمایه عموماً باید جامع و قاطع اجرا شود تا به طور موثر جریان خروجی سرمایه را کاهش یابد. در صورت تصویب، این اقدامات باید به صورت موقتی و به طور شفاف، اجرا و به صورت روشن به عموم اطلاع رسانی شوند.

پرداختن به ریسک بحران خارجی

برای بازارهای نوظهور و اقتصادهای در حال توسعه که پیشتر نیز با فشارهای تراز پرداخت همراه بودند و دسترسی به تامین مالی خارجی بخش خصوصی ندارند، تامین مالی رسمی ضروری خواهد بود تا اطمینان حاصل شود که مخارج مراقبت‌های سلامتی به خطر نمی‌افتد. مبارزه موثر با پاندمی جهانی نیاز به همکاری چندجانبه قوی‌ای برای کمک به کشورهایی که با شوک‌های مالی خارجی و شوک‌های سلامت مواجه هستند، دارد. صندوق بین‌المللی پول از طریق تسهیلات گوناگون وام‌دهی، از جمله ارائه تسهیلات اعتباری سریع، به طور فعال از کشورهای آسیب‌پذیر حمایت می‌کند.

معاونت بررسی های اقتصادی

ایجاد شبکه گسترده تر خطوط سوآپ دوجانبه و چندجانبه، شبکه مالی جهان را بیشتر تقویت می کند و ریسک های مالی بازارهای نوظهور و اقتصادهای در حال توسعه را کاهش می دهد. برای اقتصادهایی که با احتمال بالایی با شوک نقدینگی ارز خارجی مواجه هستند، برداشتن گام های محتاطانه شامل: (۱) نظارت و کنترل انباشت بالای بدهی های ارزی از طریق اعمال سیاست های کلان هدفمند، (۲) تشویق تغییر نوع بدهی از بدهی های ارزی به بدهی های سهام، به عنوان مثال از طریق تضمین اعمال رفتار یکسان با سرمایه گذاران خارجی و داخلی و تشویق ورود سرمایه گذاری مستقیم خارجی بیشتر، (۳) استفاده از فرصت ها برای تقویت ضربه گیرهای حفظ ذخایر بین المللی در صورت لزوم و (۴) تعمیق بازارهای مالی داخلی، ضرورت دارد.

اجتناب از اعمال محدودیت های تجاری، بخصوص در ارتباط با منابع اساسی

تجارت بین المللی زنجیره تامین می تواند نقش مهمی را در حمایت از تولید تجهیزات پزشکی ضروری، توسعه واکسن و تست های پزشکی ایفا کند. سیاست هایی که شرکت ها را تشویق می کند تا زنجیره های تامین خود را به کشور خود بازگرداند می تواند منجر به تحریک انجام اقدامات مقابله به مثل در بسیاری از کشورهای طرف مقابل در بخش های اقتصادی وابسته شود و فرآیند احیای اقتصادی پس از اجرای سیاست های بازگشایی اقتصادی را کندتر کند. از اعمال موانع تعرفه ای و غیرتعرفه ای بر تجارت تجهیزات و منابع پزشکی باید اجتناب شود و محدودیت های جدید اخیر برقرار شده در تجارت نیز باید به شرایط قبلی بازگردد. عدم تعدیل نرخ ارز و یا تضعیف بیش از اندازه پول ملی در قالب پیش بینی یارانه جبرانی، ریسک قابل توجهی را برای تجارت چندجانبه و سیستم پولی بین المللی ایجاد کرده است. انجام اینگونه روش های جبرانی توسط برخی کشورها، اقدام ضدبهره وری برای اقتصاد آن ها محسوب شده ضمن اینکه موجب تحریک طرف های متقابل که از اصول و استانداردهای بین المللی تبعیت می کنند، برای انجام اقدامات مشابه نیز می گردد و در نهایت تنش های تجاری تقویت می شود. علاوه بر این، خطر مواجهه با مجازات های تجاری می تواند به طور بالقوه بر تصمیمات مطلوب سیاست پولی نیز تاثیرگذار باشد به نحوی که حتی انعطاف پذیری نرخ ارز را در برخی موارد، منع کند. همچنین این امر می تواند هر گونه گفت و گو موثر و نظارت اقتصادی را نیز پیچیده تر کند.

به طور کلی، باید از سیاست هایی که موجب ایجاد انحراف در تجارت می شود، جلوگیری گردد. کشورها باید از استفاده از تعرفه ها به عنوان ابزاری برای هدف قرار دادن تراز تجارت دوطرفه، پرهیز کنند زیرا این کار برای تجارت، سرمایه گذاری و رشد، هزینه های زیادی را به همراه دارد و به طور کلی برای کاهش عدم تعادل در تراز خارجی، که نیاز به پرداختن به انحرافات ساختاری و رفع آن ها دارد، مطلوب نیست. موانع تعرفه ای اعمال شده باید به شرایط قبل از بروز کرونا، برگردد و اختلافات تجاری و سرمایه گذاری با کشورها نیز باید به شیوه ای که از سیستم تجارت جهانی باز، پایدار و شفاف حمایت می کند، حل و فصل شود. همچنین تلاش ها باید بر مدرن سازی تجارت چندجانبه مبتنی بر قوانین متمرکز شود تا اهمیت روزافزون تجارت الکترونیکی و تجارت خدمات را افزایش دهد، قوانین را در بخش هایی مانند یارانه و انتقال تکنولوژی تقویت کند و از طریق یک سیستم مناسب حل و فصل اختلافات، از تداوم اجرای تعهدات سازمان تجارت جهانی اطمینان حاصل کنند. برای تقویت حمایت از چنین ابتکاراتی، سیاست های شبکه تامین اجتماعی و سیاست های ترویج انعطاف پذیری نیز می توانند نقشی ایفا کنند. در این رابطه، شواهد محدودی وجود دارد مبنی بر اینکه گسترش و یکپارچگی تجاری به خودی خود- بخصوص

معاونت بررسی های اقتصادی

رقابت بیشتر واردات در بازارهای خارجی - نابرابری اقتصادی را در پی دارد اما در عین حال می تواند جابه جایی مشاغل را توسعه دهد. از این رو وجود شبکه تامین اجتماعی قوی برای تسهیل اصلاحات منطقه ای و حمایت از مناطق و بخش های بازار کار، از اهمیت بالایی برخوردار است. سیاست های مبتنی بر مکان که مناطق کم برخوردار را هدف گیری می کند، ممکن است در این زمینه نقشی ایفا کنند، اما لازم است این نوع سیاست ها به دقت کالیبره شوند تا اطمینان حاصل شود که بیش از اینکه در این راستا مانع از تعدیل منافع شوند، کمک کننده و سودمند خواهند بود.

